

Éneklőcsoportok, szólisták

A többéves tapasztalatok alapján a népdalénekesek seregszemlájén, vagy vetélkedőjén általában felmerül a kérdés, ki és hogyan készül, illetve készíti fel a résztvevőket. Ha nincs felkészítőjük, honnan merítik az előadandó népdalokat:

1. Saját tájegységük ma élő hagyományából, vagy archív gyűjtésekből,
2. Publikációkból és azok segítségével felidézett hasonló dalokból – helyi változatok,
3. Az idősebb népdalénekesek között lehetnek a) hagyományőrzők, b) hagyományápolók.
  - a) A hagyományőrzők nem tanulták a népzenei hagyományt, hanem spontán módon beleszülettek, belenőttek abba. Sokan nem is gondoltak arra, hogy a népdalokat közönség előtt mutassák be,
  - b) A hagyományápolók tudatosan sajátították el a népdalkincsünket, tehát vagy szójhagyományszerűen hallás alapján tanulták a népdalokat, vagy publikációkból.
4. A gyermekek, a fiatal korosztály is megtanulhatja idősebbektől hallás után a népdalokat, ha van valaki, aki hiteles őrzője a hagyománynak. De a legtöbb esetben vagy azt tűzi a műsorára, amit az iskolában megtanult, magáévá tett, vagy egy pedagógus készíti fel a vetélkedőre. Tehát a gyermek, és fiatal népdalénekesek tudatosan készülnek a vetélkedőre, vagy bemutatóra. Felkészítőik többnyire ének-zeneszakos pedagógusok.

Mik legyenek a felkészülés szempontjai:

Az előadandó népdalok kiválasztása

1. Az előadó korának és személyének megfelelő népdalokat válogassunk. Tehát iskolás gyerekek lehetőleg ne énekeljenek koruknak és hangterjedelmüknek nem megfelelő népdalokat.
2. Lányok asszonyok lehetőleg olyan szövegű népdalokat válasszanak, melyeknek mondanivalójuk illik hozzájuk. Ne énekeljenek katonanótákat, hanem inkább lírai dalokat

Az előadandó népdalok megszólaltatása

1. A népdalok előadásának megfelelő egyszerűség. Mellőzzük a mulatós, érzelgős, nótás előadásmódot, de operettes előadásmód sem való a népdalok előadásához.
2. Gyakori hiba a népdalok előadásában, hogy az énekes vagy a felkészítője nem veszi figyelembe a publikált népdalok tempójelzését. Ezért a parlando, vagy parlando rubato, tehát beszédszerű előadást igénylő népdaloknál az előadott népdalok ritmusa nem alkalmazkodik a szöveg ritmusához.

Hangszerszólisták, hangszeres együttesek

A népzenei vetélkedőre való felkészülés során a népi hangszerszólistáknak és hangszeres együtteseknek szem előtt kell tartaniuk a népdalénekeseknek és éneklőcsoportoknak feljebb javasolt támpontokat.

Azoknál a hangszeres együtteseknél és szólistáknál, akik népzenei kiadványokból készülnek fel, fontos, hogy népzenei hangzóanyagot is használjanak a felkészüléskor, hogy elsajátítsák a kiválasztott tájegység zenei hagyományára jellemző stílust és előadásmódot.

A felkészülés szempontjai:

Az előadandó népzenei darabok, népdalok kiválasztása

A hagyományos hangszeres népzene előadásakor az énekelt népdalok hangszeres előadását, vagy hangszeres népi darabok előadását válasszuk. Ne válasszunk klasszikus hangszerekre írt népdalfeldolgozásokat, komolyzenei darabokat. A kiválasztott népdalok, ill. népzenei darabok összeállítása legyen színpadképes (változatosság – tempó, dallamválasztás).

Az előadandó népzenei darabok, népdalok megszólaltatása népi hangszeren

A hagyományos hangszerkezelés megismerése és elsajátítása elengedhetetlen ahhoz, hogy az együttes vagy szólista hűen tolmácsolja a kiválasztott tájegység népzenei hagyományát. Tehát fontos a stílusos hangképzés, technikailag megfelelő hangszerjáték, a kiválasztott tájegységre jellemző dallamdíszítés és dallamvariálás.

Csallóköz

- Ág Tibor: *Csallóközi népdalok*. Osvetový ústav. Pozsony 1969.
- Ág Tibor – Barsi Ernő – Koncsol László: *Kemény a föld a patonyi határba*. Dióspatony népzenei hagyománya. Lilium Aurum. Dunaszerdahely 1997.
- Ág Tibor (ed.): *Karcsai hajdú vagyok én*. Népdalcsokrok Bartók Béla nagymegyeri gyűjtéséből. A XI. Csengő Énekszó (gyermek és ifjúsági kórusok országos fesztiválja) módszertani segédanyaga. Dunaszerdahely 2001.
- Ág Tibor: *Az Aranykert muzsikája*. Csallóközi népdalok. Kalligram. Pozsony 1999.
- Ág Tibor: *Lement a vacsoracsillag*. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 20. Dunaszerdahely. 2001.
- Ág Tibor: *Lement a vacsoracsillag*. 2. javított, bővített kiadás, Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 42. Dunaszerdahely 2008.
- Ág Tibor: *Vigan zengjetelek citorák*. Csallóközi betlehemes játékok és mendikák. Gyurcsó István Alapítvány Füzetek 1. Csemadok. Dunaszerdahely 1992.
- Barsi Ernő: *Kisalföldi gyermekjátékok, dalok és mondókák*. Magyar Kultúra Kiadó. Győr (évszám nélkül)
- Nagy Iván: *A csallóközi dudáshagyomány*. Kalligram Könyvkiadó. Pozsony 2002.
- Nagy Iván: *Erősíteni szíveket*. Balony község népzenei monográfiája. Gyurcsó István Alapítvány Füzetek 11. Dunaszerdahely 1998.
- Szomjas-Schiffert György: *Hajnal vagyon, szép piros...* Énekes várvirrasztók és óraakiáltók. Kalligram. Pozsony 1999.
- Takács András: *Csallóközi néptáncok*. Kalligram. Pozsony 2000.
- Ág Tibor: *Szállj el, fecskemadár*. Csalló- és szigetközi közeli népdalok. Kalligram. Pozsony 2011.

Mátyusföld

- Ág Tibor: *Bíborpiros szép rózsza*. Népzenei gyűjtés Peredről. Gyurcsó István Alapítvány Füzetek 4. Pered-Dunaszerdahely 1996.
- Ág Tibor: *Az árgyelus kismadár*. Martos falu népzenei hagyománya. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 36. Dunaszerdahely 2006.
- Ág Tibor: *Csillagoknak teremtője*. Mátyusföldi népdalok. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 44. Dunaszerdahely 2009. (hangzóanyaggal együtt)
- Bodza Klára – Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola II*. Magyar Művelődési Intézet. Budapest (évszám nélkül), (hangzóanyaggal együtt)
- Dobi Géza: *Martosi népdalok*. KT Könyv és Lapkiadó Kft. 2002.
- Gágyor József: *Csúfondáros könyv*. Mátyusföldi népi csúfolók. Lilium Aurum. Dunaszerdahely 2003.
- Gágyor József: *Játékos állatkert*. Állatok a népi mondókákban és gyermekjátékokban. Lilium Aurum. Dunaszerdahely 2002.
- Gágyor József: *Kislibáim, gyertek haza!* Népi mondókák és gyermekjátékok. Madách-Posonium. Pozsony 1999.
- Gágyor József: *Édes kincsem, kis virágom*. Játékok ölbeli gyermekekkel. Lilium Aurum. Dunaszerdahely 2006.
- Gágyor József: *Szamarat fogtam kötél nélkül*. Beugratók és tréfás rászedések. Lilium Aurum. Dunaszerdahely 2008.
- Gágyor József: *Játékos növényvilág*. Növények, virágok és gyümölcsök a népi mondókákban és gyermekjátékokban. Lilium Aurum. Dunaszerdahely 2005.
- Lázár Katalin: *Népi játékok*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó. Budapest 1997.
- Mórocz Károly – Ág Tibor: *Kodály Zoltán nyomában*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo. Bratislava 1979.

Nyitra-vidék

- Ág Tibor (ed.): *Virágok vetélkedése*. Válogatás Szíjjártó Jenő népzenei gyűjtéséből. Nap Kiadó. Dunaszerdahely 2001.
- Ág Tibor (ed.): *Virágok vetélkedése*. Válogatás Szíjjártó Jenő népzenei gyűjtéséből. 2. javított kiadás, Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 43. Dunaszerdahely 2008.
- Ág Tibor: *Csináltassunk hírharangot*. Nyitra-vidéki népballadák. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 22. Dunaszerdahely 2001. (hangzóanyaggal együtt)

- Ág Tibor: *Semmit sem vétettem Nyitra városának*. Nyitra-vidéki magyar népdalok. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 29. Dunaszerdahely 2004. (hangzóanyaggal együtt)
- Bodza Klára – Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola I.* Tankönyvkiadó. Budapest 1992. (hangzóanyaggal együtt)
- Bodza Klára – Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola II.* Magyar Művelődési Intézet. Budapest (évszám nélkül), (hangzóanyaggal együtt)
- Bodza Klára – Vakler Anna: *Magyar Népi Énekiskola III.* Magyar Művelődési Intézet. Budapest 1999. (hangzóanyaggal együtt).
- Bodza Klára – Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola IV.* Hagyományok Háza. Budapest (2005), (hangzóanyaggal együtt)
- Putz Éva: *A kolonyi lagzi*. Madách Kiadó, Pozsony 1989.
- Czövek Judit: *Ha mi meghalunk...* Zoborvidéki virrasztóénekek. Kalligram. Pozsony 2002.
- Jókai Mária: *Zoboralji gyermekjátékok*. AB-ART Kiadó. Gyurcsó István Alapítvány. Pozsony-Dunaszerdahely 2004.
- Jókai Mária: *Hamvazószerdától Szent Ivánig Nyitra vidékén*. AB-ART Kiadó. Pozsony 2003.
- Jókai Mária: *Szent Ivántól Kisasszonyig. Nyitra vidékének népi hagyományai 3.* AB-ART. Pozsony 2004.
- Kiss Lajos: *Lakodalmas dalok*. Zeneműkiadó. Budapest (évszám nélkül).
- Lázár Katalin: *Népi játékok*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó. Budapest 1997.
- Liszka József – Nagy Myrtil, szerk.: *Nyitra vidéki népballadák*. Arany A. László hagyatékából. Jelek a térben 2, Fórum Kisebbségkutató Intézet 2009.
- Tari Lujza: *A kolonyi templom előtt*. Válogatás Üрге Mária népzene gyűjtéséből. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 32. Dunaszerdahely 2004.

Ipoly-vidék

- *A bénai nagy hegy alatt...* Ipolymenti népdalok. Csemadok. Losonc (évszám nélkül)
- Bodza Klára – Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola II.* Magyar Művelődési Intézet. Budapest (évszám nélkül), (hangzóanyaggal együtt)
- Bodza Klára – Vakler Anna: *Magyar Népi Énekiskola III.* Magyar Művelődési Intézet. Budapest 1999. (hangzóanyaggal együtt)
- Kiss Lajos: *Lakodalmas dalok*. Zeneműkiadó. Budapest (évszám nélkül)
- Lázár Katalin: *Népi játékok*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó. Budapest 1997.

Gömör – Kishont

- Ág Tibor (ed.): *Virágok vetélkedése*. Válogatás Szíjjártó Jenő népzenei gyűjtéséből. Nap Kiadó. Dunaszerdahely 2001.
- Ág Tibor: *Édesanyám rózsafája*. Palóc népdalok. Madách. Pozsony 1974. Martos 1995.
- B. Kovács István – Ág Tibor: *Hervadatlan rózsagyűker*. Gömör-Kishont magyar népköltészete. Lilium Aurum. Dunaszerdahely 1998.
- Bodza Klára – Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola I.* Tankönyvkiadó. Budapest 1992. (hangzóanyaggal együtt)
- Bodza Klára – Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola II.* Magyar Művelődési Intézet. Budapest (évszám nélkül), (hangzóanyaggal együtt)
- Bodza Klára – Vakler Anna: *Magyar Népi Énekiskola III.* Magyar Művelődési Intézet. Budapest 1999. (hangzóanyaggal együtt).
- Lázár Katalin: *Népi játékok*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó. Budapest 1997.
- Pelle Andrea: *Sej, Bást falu sáros, Óbásttal határos*. Medvesalji népdalok. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 37. Dunaszerdahely 2006. (hangzóanyaggal együtt)
- Takács András – Fügedi János: *Gömöri népi táncok*. Madách. Pozsony 1992.
- Ujváry Zoltán: *Gömöri népballadák Holló László illusztrációival*. Gömör néprajza XI. Debrecen 1987.
- Ujváry Zoltán: *Gömöri népdalok és népballadák*. Hermann Ottó múzeum, Alföldi Nyomda, Debrecen 1977.
- Ujváry Zoltán: *Szállj el, fecskemadár*. Gömöri magyar népballadák és népdalok. Európa Könyvkiadó Magyar Helikon, Budapest 1980.
- Vargyas Lajos: *Egy felvidéki falu zenei világa – Áj, 1940*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó és Európai Folklór Intézet. Budapest 2000.
- Ág Tibor: *Nem szánt-vet az égi madár. Motyovszki Józsefné Kovács Teréz a gömöri nótafa*. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 48. Dunaszerdahely, 2010.

Abaúj-Torna, Kassa-vidék

- Ág Tibor: *Felsütött a nap sugára*. Kelet-Szlovákiai népdalok. Gyurcsó István Alapítvány Füzetek 15. Dunaszerdahely 1999. (Hangzóanyaggal együtt)
- Bodza Klára – Paksa Katalin: *Magyar Népi Énekiskola I.* Tankönyvkiadó. Budapest 1992.
- Bodza Klára – Vakler Anna: *Magyar Népi Énekiskola III.* Magyar Művelődési Intézet. Budapest 1999. (hangzóanyaggal együtt).
- Kiss Lajos: *Lakodalmas dalok*. Zeneműkiadó. Budapest (évszám nélkül).
- Lázár Katalin: *Népi játékok*. Jelenlévő múlt. Planétás Kiadó. Budapest 1997.
- Vargyas Lajos: *Egy felvidéki falu zenei világa – Áj, 1940*. Jelenlévő múlt. Planétás. Budapest 2000.

Ung-vidék és Bodrogek

- Ág Tibor: *Felsütött a nap sugára*. Kelet-Szlovákiai népdalok. Gyurcsó István Alapítvány Füzetek 15. Dunaszerdahely 1999. (hangzóanyaggal együtt)
- Ág Tibor: *Tiszán innen, Bodrogekben*. Népzenei gyűjtemény. Nap Kiadó, Dunaszerdahely 2009.
- Kaposi Edit: *Bodrogek táncai és táncélete 1946-1948*. Jelenlévő múlt. Planétás. Budapest 1999.

Általános

- Ág Tibor: *Dél-Szlovákiai magyar népdalok*. Népdalgyűjtemény éneklőcsoportok és kezdő énekkarok számára. Osvetový ústav, Pozsony 1974.
- Ág Tibor – Sima Ferenc: *Vétessék ki szóló szívem*. Szlovákiai magyar népballadák. Madách. Pozsony 1979.
- Ifj. Csoóri Sándor: *Dudanóták gyűjteménye*. Énekelt dallamok. Somogy Megyei Művelődési Központ. 1986.
- Ág Tibor: *Ki népei, vári vagytok?* (Válogatás a szlovákiai magyar tájak népzenei hagyományából). Népismereti Könyvtár 6. Lilium Aurum, Szlovákiai Magyar Néprajzi Társaság. Komárom-Dunaszerdahely 1996.
- Balogh Sándor: *Citeraiskola*. Módszertani füzet és példatár kezdő és haladó citerások részére. Magyar Művelődési Intézet. Budapest 1998.
- Bors Éva: *Mély kútba tekinték*, népi táncos gyermekjátékok, Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 41. Dunaszerdahely 2008.
- Borsi Ferenc: *Hagyományos citerajáték kezdőknek és haladóknak*. Hagyományok Háza. Budapest 2010.
- Kerényi György: *Magyar énekes népszokások*. Gondolat. Budapest 1982.
- Kerényi György: *Száz népi játékdal*. Magyar Cserkészszövetség.
- Kiss Áron: *Magyar gyermekjátékgyűjtemény*. Holnap Kiadó. 2000.
- Kodály Zoltán (ed.): *Iskolai énekgyűjtemény I. II.* Az országos Közoktatási Tanács. Budapest 1944.
- Móser Zoltán: *Május – Pünkösöd hava*. Pro-Print Könyvkiadó. Csíkszereda 1998.
- Tari Lujza: *Szlovákiai magyar népzene 1983-2006*. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 49. Dunaszerdahely 2010.
- Tari Lujza: *Bartók Béla hangszeres magyar népzene gyűjtése*. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 52. Dunaszerdahely 2011.
- Tari Lujza: *Pongrácz Zoltán népzene gyűjtése szülőföldjén*. Gyurcsó István Alapítvány Könyvek 77. Dunaszerdahely 2018.